

بررسی رابطه پایگاه اقتصادی - اجتماعی خانواده با گرایش‌های فرهنگی جوانان (مورد مطالعه: جوانان شهر یاسوج)

رضا اسماعیلی^۱، مهرداد کرمی^۲، نور محمدی^۳، مسلم مرضی پور^۴

^۱ استادیار گروه جامعه‌شناسی و هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان
^۲ دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد دهاقان (نویسنده مسئول)
^۳ دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد دهاقان
^۴ مدرس دانشگاه آزاد اسلامی یاسوج

چکیده

هدف از این پژوهش ((بررسی رابطه پایگاه اقتصادی - اجتماعی خانواده با گرایش‌های فرهنگی جوانان در شهر یاسوج در سال ۱۳۹۲)) می‌باشد. و با توجه به اینکه بررسی فرهنگ یکی از پیچیده‌ترین و در عین حال مهم‌ترین نیازهای هر جامعه می‌باشد. فرهنگ به عنوان زیر بنای تمام جوامع مطرح است. بررسی فرهنگ‌های مناسب در سطح هر جامعه برای رشد و توسعه آن جامعه امری بسیار حیاتی و مهم می‌باشد. عوامل موثر در تعیین گرایش فرهنگی بسیارند و در این بین پایگاه اقتصادی و اجتماعی خانواده و گرایش فرهنگی اعضای خانواده رابطه وجود دارد. در این تحقیق که بر روی ۲۵۶ نفر از جوانان شهر یاسوج (به خصوص دانشجویان) انجام گرفت از روش پیمایشی و از روش تحلیل واریانس یکطرفه آنوا استفاده شده است. در مجموع از نتایج تحلیل داده‌ها مشخص گردید که: هرچه تحصیلات پدر و مادر بیشتر باشد گرایش‌های فرهنگی فرزندان مدرن تر است. بین نوع شغل پدر و گرایش‌های فرهنگی فرزندان رابطه معناداری وجود ندارد. مادران شاغل دارای فرزندان با گرایش‌های فرهنگی مدرن تر هستند. هر چه میزان درآمد ماهیانه خانواده بالاتر باشد گرایش‌های فرهنگی جوانان مدرن تر است. عدم عضویت در کانونهای اجتماعی و فرهنگی موجب تمایل جوانان به گرایش‌های فرهنگی مدرن می‌شود. بین محل سکونت خانواده و گرایش‌های فرهنگی جوانان رابطه وجود دارد. و هر چه برخورداری از امکانات زندگی بیشتر باشد، گرایش‌های فرهنگی جوانان مدرن تر می‌شود.

واژه‌های کلیدی: فرهنگ، گرایش، گرایش فرهنگی، فرهنگ مناسب، فرهنگ نامناسب، پایگاه اقتصادی، پایگاه اجتماعی.

مقدمه و بیان مسئله:

مطالعات فرهنگی تاکید بیشتری بر استفاده از متون فرهنگی و دست ساخته ها و اعمال فرهنگی زندگی روزمره در بافت های مختلف و محلی، عمدتاً با یک زیرمجموعه خاصی از یک سیستم اجتماعی بزرگتر دارد. بنابراین باید به دنبال الگو یا ترکیبی برای مدیریت متدولوژی در مطالعات فرهنگی بگردیم نه یک الگوی واحد که تأکید بر محدودیت های مطالعات فرهنگی دارد، بنابراین مطالعات فرهنگی در جستجوی جذب موضوعات جدید و تفکر جدید برای بررسی گذشته و آینده می گردد.

مقوله فرهنگ و مطالعات فرهنگی از موارد اجتناب ناپذیری است که همواره در طول تاریخ اجتماعی جوامع بشری مورد توجه قرار گرفته است، به ویژه در دهه های اخیر متفکرین و اندیشمندان علوم اجتماعی کشورهای مختلف با طرح و ارائه نظریه های گوناگون پیرامون ساختارهای فرهنگی و اجتماعی، تاثیر فرهنگ و مقولات فرهنگی بر شئون مختلف زندگی اجتماعی اقتصادی افراد را به تصویر کشیده اند (شجاع، ۱۳۸۶: ۴۲).

به این جهت در این پژوهش از اصطلاح پایگاه اقتصادی - اجتماعی استفاده می شود که واژه پایگاه از انعطاف مفهومی بیشتری برخوردار است و غیر از بعد اقتصادی (درآمد و ثروت) بعد فرهنگی (تحصیلات) و بعد اجتماعی (منزلت شغلی) را نیز در بر می گیرد. امروزه طیف وسیعی از پژوهشگران هنگام مطالعه نظام قشر بندی از اصطلاح پایگاه اقتصادی اجتماعی استفاده می کنند. با توجه به این که جوانان در گذار از مرحله سنتی به مدرن تحت تاثیر عوامل مختلف و شرایط جدید قرار می گیرند پایگاه اقتصادی اجتماعی خانواده نیز سبب شده است که دگرگونی های زیادی در جهت گیری ها و گرایش های فرهنگی جوانان صورت گیرد.

پژوهش حاضر به دنبال این مساله است که چه ارتباطی بین پایگاه های اقتصادی - اجتماعی در سطوح مختلف با جهت گیری ها و گرایش های فرهنگی جوانان وجود دارد؟

به عبارت دیگر چه عواملی بر تعیین گرایش های فرهنگ جوانان در ابعاد پایگاه اقتصادی - اجتماعی خانواده در شهر یاسوج تأثیر دارند؟

علی رغم پیشرفت و گسترش شتابنده تکنولوژی در جامعه معاصر در مناطق مختلف کشور جهت گیری ها و گرایش ها به سمت فرهنگ های (مناسب و نامناسب) متفاوت است که هشت عامل مهمی که به نظر می رسد در این گرایش ها و جهت گیری ها تاثیر داشته باشند عبارتند از:

۱) تحصیلات پدر (۲) تحصیلات مادر (۳) شغل پدر (۴) شغل مادر (۵) میانگین درآمد ماهیانه خانواده (۶) عضویت در کانون های اجتماعی و فرهنگی (۷) برخورداری از امکانات زندگی (۸) منطقه محل سکونت.

در چنین شرایطی سوال تحقیق ما عبارت است از "آیا این عوامل به راستی در شکل گیری گرایش های فرهنگی نوجوانان (مناسب، نامناسب، مطلوب) نقش دارند و اگر نقش دارند حد و حدود آنها چیست و به چه اندازه است؟"

اهمیت و ضرورت تحقیق:

ابتدا لازم است نکته ای روشن و شفاف بیان شود و آن این که اصولاً با توجه به مطالعات صورت گرفته اغلب اندیشمندان و پژوهشگران دو بعد اهمیت و ضرورت تحقیق را یکسان می پندارند. در حالی که اهمیت تحقیق در خصوص معیارهای مهم بودن آن بحث می کند ولی ضرورت تحقیق درباره یک مساله به فوریت زمانی تحقیق اشاره دارد و در حقیقت ضرورت تحقیق طرح

کننده این پرسش است که چرا این تحقیق باید در زمان پیشنهادی انجام و اجرا شود و چرا مساله را نباید به زمان دیگری موکول کرد؟

دلایل ضرورت تحقیق حاضر به شرح زیر می باشد:

- اگر چنین تحقیقی در آینده‌ای دورتر انجام شود شمار مبتلایان به مساله که در اینجا نگرش‌ها و فرهنگ‌های الحادی و منفی است ممکن است زیاد شود و واحدهای تحلیل یعنی جوانان بیشتری در جامعه دچار آسیب شوند که در آینده برای جبران صدمات نیاز به هزینه‌های بسیار بیشتری باشد.

- با توجه به مطالعات صورت گرفته در خصوص جامعه مورد مطالعه (شهر یاسوج مرکز استان کهگیلویه و بویراحمد خاصه جوانان شهرستان) و محروم بودن منطقه مورد مطالعه از جهات گوناگون، تفکرات و نگرش‌های سنتی و شبه‌سنتی در بین ساکنین، مقاومت در برابر تغییرات حاصله از رشد علم و فناوری، گرایش‌های مذهبی بسیار شدید، فقر عمومی حاکم بر جامعه مورد نظر و... ضرورت انجام چنین مطالعه‌ای را باز می‌نماید.

- با توجه به امر بدیهی ساختار جامعه که زیربنای آن فرهنگ است باید به نگرش‌های فرهنگی این ساکنین با انجام مطالعه‌ای دقیق دست یافت تا اینکه بتوان نسبت به انجام روند اصلاحی در جنبه‌های مهم آنان اقدام کرد.

- سنتی‌گرایی یکی از ویژگی‌های مهم منطقه مورد مطالعه است و در این خصوص دلایلی قابل ذکر و تأمل است از جمله نوبا بودن شهر مزبور (شهر یاسوج)، نداشتن قدمت تاریخی و فرهنگی زیاد در مقایسه با سایر شهرهای کشور و مراکز استان‌های دیگر، وجود درگیری‌های قومی و قبیله‌ای از سالیان دور در منطقه که متأسفانه امروزه و با تغییرات سریع فناوری و رشد علم در سراسر جهان در این منطقه کماکان درگیری‌های طایفه‌ای و عشایری با همان تفکرات سالهای دور ادامه دارد و برای جلوگیری از این موارد و ضرورت بهسازی تفکرات آنان انجام این مطالعه ضروری می‌نماید.

- بحث در رابطه با فرهنگ و مسائل فرهنگی از اهمیت و جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. چراکه فرهنگ در تمامی مسائل جوامع بشری عنصری اساسی و زیر بنایی می‌باشد. و در حقیقت فرهنگ هر جامعه شکل دهنده تمامی جنبه‌های دیگر زندگی اجتماعی آن می‌باشد.

- با توجه به رشد روز افزون علم و فناوری و توسعه صنعت طبیعتاً فرهنگ‌های خاصی نیز همراه آنان به جامعه‌ها ورود پیدا کرده است که شناخت آنان می‌تواند در بهره برداری مثبت از این گسترش‌ها و توسعه‌ها بسیار مفید به فایده باشد.

- در گذشته نظری بیفکنیم در خواهیم یافت که فرهنگ‌ها در جوامع مختلف به شکل سنتی و ابتدایی بوده به گونه‌ای که افراد ساکن در آن جوامع به شدت در مقابل تغییرات مقاومت می‌نمودند و هر گونه تغییری را باعث از بین رفتن فرهنگ و آداب و رسوم حاکم بر زندگی‌شان می‌دانستند و به نوعی باید گفت که مقاومت و عدم تغییرپذیری را در این گونه جوامع شاهد می‌باشیم. اما با گذشت زمان و رشد روز افزون علم و صنعت ساکنان جوامع چاره‌ای جز این نمی‌دیدند که این تغییرات را بپذیرند مخصوصاً به این خاطر که باعث ساده‌سازی کارها و رشد سطح رفاه عمومی مردم می‌گردید.

- پذیرش تغییرات فرهنگی خود آداب و رسوم و طرز استفاده و شیوه‌های خاصی را می‌طلبد که در واقع همان فرهنگ خاص این گونه پیشرفت‌ها می‌باشد که باید ضمن حفظ جنبه‌های مثبت فرهنگ حاکم بر جامعه، عناصر مفید فرهنگ‌های جدید را که در توسعه جامعه و پیشرفت آن موثر هستند مورد توجه قرار داد.

- جامعه آماری مورد این تحقیق یعنی استان کهگیلویه و بویر احمد خاصه شهر یاسوج مرکز استان با توجه به سوابق و بررسی - های صورت گرفته دارای بافت سنتی و ایلپاتی بوده و هنوز هم جنبه‌های فرهنگ سنتی در این شهر بسیار قوی و پررنگ می نماید. پذیرش فرهنگ جدید و رشد سریع که در سایر استان های کشور شاهد آن هستیم در این شهرستان بسیار دیرتر صورت می‌گیرد و همین امر این منطقه را در زمره استان‌های محروم کشور قرار داده است.

- مساله مهم دیگری که اهمیت این تحقیق را روشن‌تر نشان می‌دهد توجه به فرهنگ عمومی حاکم بر جامعه آماری مورد تحقیق است. مراد از فرهنگ عمومی، بردن فرهنگ به زندگی عادی جامعه است. در این نگاه به جامعه و اهتمام برای آوردن فرهنگ به زندگی نباید آسیب شناسی فرهنگی فراموش شود. باید در پی یافتن آسیب‌هایی که به رفتارهای اجتماعی ما وارد شده است باشیم. ما نمی‌توانیم و نباید معایب خود و جامعه و مردم خود را نادیده و ناشنیده بگیریم. البته نباید قصد توهین و تحقیر داشته باشیم. باید مثل پزشکی باشیم که خواهان درمان بیماری است و حق ندارد بیمار را ملامت کند، بلکه باید به فکر علاج او باشد و نباید خودش را نیز از ابتلا به بیماری مصون و ایمن بداند.

- هر کس که دغدغه فرهنگ دارد باید در پی یافتن آسیب ها و عیب ها در جامعه باشد و باید برای رفع آن عیوب و نقایص به شیوه‌ای موثر اهتمام ورزد. هرچند که این تحقیق بر آن است که این جنبه‌های مهم را شناسایی کند تا در آینده ان شاءالله بتواند با بکارگیری نتایج آن مثرثمر باشد و راه گسترش و اعتلاء فرهنگ مفید و پیشرو را برای ساکنین این منطقه باز کند.

اهداف پژوهش

هدف کلی:

-تعیین رابطه رابطه پایگاه اقتصادی اجتماعی خانواده با گرایش‌های فرهنگی جوانان شهر یاسوج .

در سال ۱۳۹۴

اهداف جزئی:

- تعیین رابطه بین میزان تحصیلات پدر و گرایش‌های فرهنگی فرزندان.

- تعیین رابطه بین میزان تحصیلات مادر و گرایش‌های فرهنگی فرزندان.

- تعیین رابطه بین نوع شغل پدر و گرایش‌های فرهنگی فرزندان.

-تعیین رابطه بین شاغل بودن مادر و گرایش‌های فرهنگی فرزندان.

تعیین رابطه بین میزان درآمد ماهیانه خانواده و گرایش‌های فرهنگی فرزندان

تعیین رابطه بین عضویت اعضای خانواده در کانون‌های اجتماعی و فرهنگی و گرایش‌های فرهنگی فرزندان

- تعیین رابطه بین محل سکونت خانواده و گرایش‌های فرهنگی جوانان.

- تعیین رابطه بین برخورداری از امکانات زندگی و گرایش‌های فرهنگی جوانان.

فرضیات تحقیق:

فرضیه اصلی:

آیا بین ویژگیهای شخصیتی و افسردگی در بین دانشجویان پیام نور واحد نورآباد در سال ۱۳۹۴ رابطه وجود دارد؟

فرضیات فرعی:

- فرضیه ۱- بین میزان تحصیلات پدر و گرایش‌های فرهنگی فرزندان رابطه وجود دارد.
- فرضیه ۲- بین میزان تحصیلات مادر و گرایش‌های فرهنگی فرزندان رابطه وجود دارد.
- فرضیه ۳- بین نوع شغل پدر و گرایش‌های فرهنگی فرزندان رابطه وجود دارد.
- فرضیه ۴- بین شاغل بودن مادر و گرایش‌های فرهنگی فرزندان رابطه وجود دارد.
- فرضیه ۵- بین میزان درآمد ماهیانه خانواده و گرایش‌های فرهنگی فرزندان رابطه وجود دارد.
- فرضیه ۶- بین عضویت اعضای خانواده در کانون‌های اجتماعی و فرهنگی و گرایش‌های فرهنگی فرزندان رابطه وجود دارد.
- فرضیه ۷- بین محل سکونت خانواده و گرایش‌های فرهنگی جوانان رابطه وجود دارد.
- فرضیه ۸- بین برخورداری از امکانات زندگی و گرایش‌های فرهنگی جوانان رابطه وجود دارد.

تعریف مفهومی

پایگاه: لینتون پایگاه را به معنی مرتبه فرد در جامعه، از زمینه عقلی برگزیده و آن را بدین شکل تعریف کرده است: «مجموعه‌ای از حقوق و تکالیف» همراه با نقش، با تعریف به عمل آوردن این حقوق و تکالیف. غالباً نمی‌توان پایگاه (که خیلی به ندرت آن را به پایگاه اجتماعی وصف می‌کنند) و نقش و موضع اجتماعی را به جای یکدیگر به کار برد. (کوئن، ۱۳۷۲: ۸۰).

پایگاه را گاهی به شکل مترادفی برای شأن یا افتخار به کار برده‌اند و گاهی نیز با اشاره‌ای تسامحی، آن را در معنای اقتدار، مرجعیت، حقوق و الزامات ملازم‌شان به کار گرفته‌اند.

پایگاه اجتماعی: پایگاه به موقعیت اجتماعی و جایگاهی اطلاق می‌شود که فرد در گروه یا در مرتبه اجتماعی یک گروه، در مقایسه با گروه‌های دیگر، احراز می‌کند. پایگاه و موقعیت اجتماعی فرد حقوق و مزایای شخص را تعیین می‌کند (کوئن، ۱۳۷۲: ۸۰).

اصطلاحی است که در جامعه‌شناسی به تفاوت میان گروه‌های اجتماعی از نظر احترام یا اعتبار اجتماعی اطلاق می‌گردد (کوئن، ۱۳۷۲: ۸۰).

پایگاه اجتماعی ارزشی است که یک گروه اجتماعی برای یک نقش اجتماعی قائل است، به عبارت دیگر وقتی نقش اجتماعی فرد در گروه یا جامعه، با نقش‌های دیگر ارزش‌گذاری و مقایسه شود و بر حسب درجه اهمیت رتبه‌بندی گردد، پایگاه و موقعیت آن نقش معلوم می‌شود. چون هر کس عهده‌دار نقش‌های گوناگون است. از این رو پایگاه‌های اجتماعی متعددی هم احراز می‌کند. بنابراین "پایگاه اجتماعی" مقامی است که از لحاظ اجتماعی شناخته شده و در واقع یک محل معین در فضای اجتماعی است که در مقابل فضای جغرافیا قرار دارد و می‌توان آن را به عهده‌آوران شرایط قرار داد و دارای حقوق و وظایف خاصی است (اینگلس، ۱۳۵۳: ۱۰۲).

پایگاه اقتصادی: پایگاه اقتصادی به موقعیت و جایگاهی اطلاق می‌شود که بر اساس شغل و درآمد افراد استوار است (کوئن، ۱۳۷۲: ۷۵).

گرایش فرهنگی: جهت‌گیری‌هایی که با توجه به تحول و تنوع فرهنگی در جامعه وجود دارد و افراد را به سمت فرهنگ‌های متنوع موجود در جامعه سوق می‌دهد. در جهان امروز و با توجه به پیشرفت و توسعه روزافزون علم و فناوری و گسترش استفاده از ابزارهای تکنولوژیک و مدرن تغییرات بسیار زیادی به تبع آن در شیوه زندگی و چگونگی گذراندن آن به وجود آمده است با در نظر گرفتن تحولات سریع و شتابنده حاکم بر جوامع بدیهي است که انسان‌ها و نیازهای آنها نیز دستخوش تحولاتی شده است. دگرگونی‌هایی که در جهت‌ها و مقاصد گوناگون سیر می‌کنند و در هر حوزه و جامعه و فرهنگی به شیوه خاص خودش در حرکت است و بر روند آنها حاکم است. شیوه زندگی، آداب و رسوم، ابزارها و وسایل مورد استفاده و به‌طور کلی تمام آنچه از نسل‌هایی پیشین به امروزیان به ارث رسیده و فرهنگ آنها را تشکیل می‌دهد به انواع گوناگونی با توجه به ماهیت حاکم بر آنها تقسیم می‌شود.

جوانان: واژه جوان به گروه سنی ۱۵-۲۹ سال اطلاق می‌گردد و در واقع جوان به کسی گفته می‌شود که دوران خردسالی راپشت سرگذاشته و بابلوغ جسمانی از یک سری حقوق فطری و شرعی برخوردار شده و متقابلاً دارای یکسری از تکالیف شرعی درمقابل خودجامعه و خداوند می‌شود اما درمورد اینکه مدت این دوره چقدر است قول واحدی وجود ندارد. با توجه به شرایط فرهنگی سیاسی اجتماعی جوانان در ایران و با توجه به اینکه اکثر جوانان در سنین ۱۹ تا ۲۴ به تحصیل در دانشگاه مشغول می‌شوند. لذا دامنه سنی در نظر گرفته در این محدوده سنی می‌باشد.

ادبیات تحقیق:

مطالعات فرهنگی به عنوان یک حوزه مطالعاتی دانشگاهی مسلماً ریشه در شکل‌گیری اولیه سیستم دانشگاهی اروپای سکولار دارد. اما ریشه‌های اصلی تاریخ روشنگری و فکری مطالعات فرهنگی به توسعه‌های آن در اروپای بعد از جنگ و به آمریکا برمی‌گردد.

تلاش‌های اولیه در انگلستان و اروپا مثل کتاب ریچارد هوگارت "کاربردهای سواد" ادغام و به هم پیوستگی نهایی مرکز مطالعات فرهنگی در دانشگاه بیرمنگام، همچنین فعالیت‌های گسترده در آمریکا که درگیر مسائل فرهنگ توده بودند (مکتب فرانفورت) از دهه ۱۹۹۰ باعث گسترش مطالعات فرهنگی در جهان شدند و از لحاظ مفهومی، مطالعات فرهنگی به طیف گسترده‌ای از شاخه‌ها و رشته‌های سنتی دانشگاهی وارد شد. رشته‌ها و شاخه‌های مختلف بر مطالعات فرهنگی تاثیر کردند و این تاثیر از لحاظ مطالعاتی ارزشمند است. بسیاری از دانشمندان باز بودن طبیعت این رشته دانشگاهی را نکته قوت آن می‌دانستند. اما برخی دیگر آن را نشانه ضعف فکری نسبی مطالعات فرهنگی می‌پنداشتند. این مسئله فرصت مناسبی را برای بازبینی طیف وسیعی از علوم که درگیر مطالعات فرهنگی بودند فراهم کرد و از طرفی این موضوع محققین را ناامید می‌کرد و حتی مانع بررسی و بحث‌های دقیق درباره متدولوژی‌ها و مطالعات فرهنگی می‌شد. مطالعات فرهنگی در اوایل قرن بیستم شبیه چیزهای مختلف و متفاوتی بود و ساخت و شکل‌گیری آن مبهم و نامعلوم و تا حد زیادی تابع درک و برداشت‌های شخصی مشاهده‌کنندگان بود. محققین زمینه‌های فکری یکسان کمتری نسبت به آن دارند اما بحث انگیزترین موضوع، مثل موضوع سایر علوم متدولوژی در مطالعات فرهنگی است و نبود متدولوژی تا حدی عدم نظم را القا می‌کند. در هر قومی که از فرهنگ خود تهی نشده باشد، اشخاص و مردم بی‌آن که با هم قراردادی داشته باشند، مانند نوازندگان یک گروه هم‌نوازی، همه در یک دستگاه می‌نوازند، حتی اگر سازهای مختلفی در دست داشته باشند. در جامعه‌ای که فرهنگی قوی و نیرومند بر آن مسلط باشد، همه هنرمندان تحت تاثیر آن روح مشترک زنده در فضایی مشترک کار می‌کنند و فرهنگ مانند ریشه به رفتارهای آنان غذا می‌رساند و به آن رفتارها تعیین و حرکت و جهش می‌بخشد. امروز این اتصال و ارتباط با فرهنگ در جامعه ما

ضعیف شده است. نمی‌توان ملتی مثل ملت ایران را با این تاریخ چند هزارساله و این دین و اعتقاد، یک باره از فرهنگ تهی کرد و فرهنگ دیگری را از قوم و ملت دیگری آورد و به جای نشاند و به مردم گفت غربی شوید (حدادعادل، ۱۳۸۶).

دسته‌بندی تعاریف مختلف از فرهنگ

تعاریف مختلفی از فرهنگ ارائه شده است که با توجه به ویژگی‌های هر کدام از تعاریف به نمونه‌ای از آن‌ها اشاره می‌شود.

تعاریف‌های وصف‌گرایانه

این تعاریف‌ها گسترده است و در آن‌ها بر عناصر سازه‌ای فرهنگ تکیه می‌شود و چه بسا زیر نفوذ تعریف تایلوراند.

تایلور، ۱۸۷۱: تایلور: فرهنگ یا تمدن کلیت درهم تافتته‌ای است شامل دانش، دین، هنر، قانون، اخلاقیات، آداب و رسوم، و هر گونه توانایی و عادت‌هایی که آدمی همچون عضوی از جامعه به دست می‌آورد (شفیعی مطهر، ۱۳۷۹: ۷۹).

تعاریف‌های تاریخی

در این تعاریف‌ها تکیه بر میراث اجتماعی است.

بوس، ۱۹۲۹: فرهنگ را می‌توان شامل رفتارهایی دانست که در میان گروهی از انسان‌ها مشترک است و از نسلی به نسلی و از کشوری به کشوری راه یافتنی‌ست (خسرورپناه، ۱۳۸۹: ۴۸).

تعاریف‌های هنجاری

در این تعاریف‌ها تکیه بر قاعده یا راه و روش است.

یانگ، ۱۹۳۴: اصطلاح کلی برای راه و رسم‌های همگانی و پذیرفته‌ی اندیشه و عمل فرهنگ است. این اصطلاح تمامی راه و روش‌های قومی را که مردم در زندگی گروهی پرورانده‌اند، شامل می‌شود. افزون بر این، فرهنگ از گذشته به ما می‌رسد (باقری، ۱۳۵۶: ۴۵).

تامس، ۱۹۳۷: فرهنگ عبارت است از ارزش‌های مادی و اجتماعی هر گروه از مردم، چه وحشی چه متمدن (نهاده‌ها، رسم‌ها، دیدها، و واکنش‌های رفتاری آن‌ها) (آشوری، ۱۳۵۶: ۵۷).

پایگاه‌های اجتماعی و طبقه‌بندی جوامع

کلیهٔ اجتماعات بشری بر طبقه‌بندی و سلسله مراتبی‌اند که اغلب بسیار پیچیده بوده و دارای طبقات گوناگونی است. از خلال این طبقه‌بندی و سلسله مراتب به صورت کم و بیش روشن طبقات اجتماعی معینی ظهور می‌کنند و این طبقات طبق تعریف «امانوئل مونیر» دسته‌ها و رده‌هایی را تشکیل می‌دهند که از جهت ارزش و حیثیت با یکدیگر مساوی نیستند و اعضای هر دسته از حیث رابطه با سایر دسته‌ها، یا در مرحلهٔ پایین‌تر و یا در مرحلهٔ بالاتر قرار دارند. از این منظر است که «موس لوسرو» اشاره می‌کند، ممکن است در بلوکی که زندگی می‌کنیم افراد متفاوتی باشند که همدیگر را نمی‌شناسند و از نحوهٔ زندگی همدیگر مطلع نیستند در حالی که ممکن است گرسنه باشند. با این حال ممکن است در چند کیلومتر دورتر حومه‌ها و دهکده‌هایی با درختان زیبا وجود داشته باشند که هرگز طعم گرسنگی را نچشیده باشند (ربانی و انصاری، ۱۳۸۵: ۴).

چون جامعه‌های کنونی به طبقه‌های اجتماعی منقسم شده‌اند، به ناگزیر سازمان‌های اجتماعی نیز رنگ طبقه‌ای دارند. نه تنها اکثر سازمان‌های خصوصی به مرتبه‌های بالای جامعه متعلق‌اند، بسیاری از سازمان‌های عمومی یا حکومتی نیز به نحوی از انحاء وابسته طبقه حاکم‌اند. اعضای مرتبه‌های پایین جامعه چنان دستخوش فشار و محدودیت هستند که به ندرت می‌توانند یا از صفحه فعالیت روزانه بیرون گذارند. از این رو اکثر آنان فقط در سازمان‌هایی محدود که به زندگی روزانه آنان مربوط‌اند عضویت دارند (آگ برن و نیم کوف، ۱۳۸۰: ۳۱۸).

عدم تساوی ارزش و دوام آن، نابرابری‌های اجتماعی و فواصل طبقاتی را امری اجتناب‌ناپذیر می‌نمایند. به طوری که از این رهگذر اختلاف فاحش در میزان درآمد و پراکندگی ثروت و امکانات زندگی و شانس نابرابر در میزان برخورداری از تمتعات و تسهیلات دیگر زندگی مانند اتومبیل، مسکن، ادامه تحصیل فرزندان، امکانات بهداشتی مطلوب و چگونگی استفاده از فراغت، تأثیرات فراوانی در زندگی افراد و ملتها و روابط آن‌ها به جا می‌گذارد. هم‌چنان که مطالعه وضعیت جامعه صنعتی قرن نوزده، مارکس را معتقد ساخت که تاریخ بشری چیزی نیست جز مبارزه دائمی بین دو طبقه: یک طبقه که مالک ابزار تولید است و صاحب هرگونه قدرت و امتیاز است و یک طبقه‌ی تحت فشار که به دست طبقه دیگر استثمار می‌شود و دائماً نسبت به عقده حقارت ناشی از این وضع عکس‌العمل نشان می‌دهد تا روزی فرا رسد که تحولات اقتصادی بتواند طبقه نخستین را سرنگون ساخته و طبقه دیگر را جانشین آن گرداند (ربانی و انصاری، ۱۳۸۵، ۴).

طبقه اجتماعی

ارائه تعریفی دقیق و خالی از اشکال برای طبقه اجتماعی به آسانی میسر نیست زیرا اختلاف نظر در این مورد زیاد است ولی اگر بخواهیم تعریف ساده‌ای از طبقه ارائه داده که خالی از بار ایدئولوژیکی نیز باشد. می‌توان گفت که «طبقه اجتماعی عبارتست از مجموعه‌ای از پایگاه‌های مشابه» و یا طبقه اجتماعی را می‌توان عبارت از گروه بسیار وسیعی دانست که در برگیرنده پایگاه‌های متعدد و مشابه‌ای است. پیش از این تا قرن نوزدهم، در ارتباط با قشربندی اجتماعی اصطلاح «سلسله مراتب» بکار برده می‌شد. در نظام فئودالی غرب، سلسله مراتب مبتنی بر تابعیت زمین‌داران از یکدیگر بود. در رأس هرم شاه بعنوان فئودال بزرگی که قدرت سیاسی را قبضه کرده بود قرار می‌گرفت و پس از وی به ترتیب زمین‌دارانی که تابعیت شاه را گردن گذارده بودند تحت تأثیر عناوین دوک، کنت، بارون و شوالیه‌ها قرارداشتند و سپس هرم به دهقانان وابسته یا سرف منتهی می‌گشت. پایگاه هر یک از این قشرهای زمین‌دار مشخص بود و در هر مرتبه حقوق و وظایف هر طبقه معین شده و موقعیت اجتماعی موروثی آنها طی قرون و اعصار شکل گرفته و تثبیت شده بود. در جوامعی مثل هند و سیلان نظام سلسله مراتب به شکل بسیار پیچیده‌تر و سازمان یافته در قالب کاست‌ها یا اصطلاحاً طبقات منفعل درآمده بود و فاصله طبقاتی کاملاً مشخصی این کاست‌ها را از همدیگر متمایز می‌نمود. در جامعه روستایی ایران تا چند سال پیش دو طبقه عمده قابل تشخیص بود: اول مالکینی که با در اختیار داشتن آب و زمین، قدرت اجتماعی و قدرت سیاسی، طبقه مسلطی را نه تنها در جامعه روستایی بلکه در کل جامعه ایران بوجود آورده بودند و دوم رعایا که از حداقل زندگی عادی محروم بوده و تشکیل طبقه بزرگی را می‌داد که قشرهای متعددی را در خود جای داده بود.

"ژرژ گورویچ" جامعه شناس فرانسوی که در زمینه طبقات اجتماعی صاحب نظر بوده و نظریاتش را در کتابی تحت عنوان مطالعه درباره طبقات اجتماعی به تحریر کشیده است از جمله صاحب نظرانی است که به تفصیل عقاید صاحب نظران معروض را درباره طبقات اجتماعی شرح داده و به نقد کشیده است (ربانی و انصاری، ۱۳۸۵: ۵).

فرهنگ شناسی

فرهنگ‌های زمین بسیار گوناگون‌اند و شناخت آن‌ها کاری است دشوار. نخستین فرهنگ‌ها در آغاز دوره پارینه سنگی یعنی در حدود پانصد هزار سال پیش به وجود آمدند. در دوره نوسنگی که انسان کشاورزی را آغاز کرد، فرهنگ‌ها در همه جا مخصوصاً در نواحی بارخیز منطقه خزر و آسیای جنوب شرقی سخت تکامل کردند و به سرزمین‌های دوردست رسیدند. از آن پس همواره دامنه و پیچیدگی و گوناگونی بیشتری یافتند و با سرعتی روز افزون پخش شدند (تامین، ۱۳۸۵: ۱۳۸).

ویژگی‌های فرهنگ

برای روشن‌تر شدن مفهوم قلمرو و پدیده‌های فرهنگی، ویژگی‌های سه‌گانه و به ظاهر متناقضی را که هر سکویتس بیان داشته باید مورد تحلیل و تفسیر قرار داد:

۱) فرهنگ «عام» ولی «خاص» است.

۲) فرهنگ «متغیر» ولی «ثابت» است.

۳) پذیرش فرهنگ «اجباری» ولی «اختیاری» است.

۱- فرهنگ عام ولی خاص است: فرهنگ به عنوان دستاورد معرفتی و فنی انسان و همه جوامع انسانی "عام" است یعنی در همه جوامع انسانی (کوچک یا بزرگ، ساده یا پیچیده) این میراث مشترک و عمومی که نمونه‌های اسامی آن بشرح زیر است دیده می‌شود:

الف- تمام گروه‌های انسانی برای بدست آوردن مایحتاج زندگی به ساختن ابزار و ادوات و فعالیت‌های تولیدی و تهیه غذا و لباس و مسکن می‌پردازند و وسایل و شیوه‌ها و ضوابطی برای آن دارند.

ب- در همه جوامع ضوابط و قواعدی در زمینه دادوستد و حفظ روابط اقتصادی (تولید- توزیع- مصرف) گروه‌ها و خانواده‌ها وجود دارد.

ج- در همه جوامع برای ارضاء غرائز جنسی و بقای نسل، نهاد و نظام خویشاوندی و بنیاد خانوادگی وجود دارد که مبتنی بر قواعد و ضوابطی است. هیچ جامعه‌ای را سراغ نداریم که در روابط جنسی و خانوادگی بی‌بندوبار و بدون قاعده و مقررات باشد.

د- برای حفظ و بقای همه جوامع، نظام اجتماعی و سیاسی و نیز قوانین و مقررات و ضمانت اجرای آنها وجود دارد. هیچ جامعه‌ای را سراغ نداریم که با هرج و مرج دوام یافته باشد.

ه- همه جوامع و ملل فلسفه‌ای برای زندگی و عقیده‌ای درباره هستی و مرگ و ماوراء الطبیعه و علت غایی جهان دارند.

و- همه گروه‌های اجتماعی برای فهماندن مقصود خود به دیگران و فهمیدن منظور افراد علائق و اشارات و زبان و بیانی دارند.

ز- همه جوامع انسانی برای بیان آرزوها، غم‌ها و شادمانی‌ها و اندیشه‌های خود دارای آواز، قصه، ادبیات، رقص، نقاشی، موسیقی، مجسمه‌سازی و نمونه‌های دیگری از هنرهای زیبا هستند.

ح- همه اقوام و جوامع درباره گذشته و هویت خود دارای خاطرات، داستانها، اسناد و مدارک و بالاخره تاریخ هستند (روح الامینی، ۱۳۶۸: ۲۷).

چارچوب نظری تحقیق:

- امیل دورکیم (۱۹۱۷-۱۸۵۳)

جامعه از نظر دورکیم، به همان میزان که یک اندیشه و باور است، مجموعه ملموسی از افراد و اعمال نیز هست. برای مثال، وی به هنگام نوشتن در خصوص دین، این اصرار را هم دارد که «دین صرفاً مجموعه‌ای از اعمال نیست، بلکه در عین حال نظامی است از افکار که هدفشان توصیف جهان می‌باشد.»

وی با جای دادن چنین نظامی از افکار در مرکز تحلیل خود، نقش پیش‌آهنگی و تقدم‌اش را در فراخواندن شکل فرهنگی‌تر تحقیق اجتماعی، نشان داد (تراسبی، ۱۳۸۲: ۲۱).

کار فرهنگی دورکیم در قرن بیستم، گوش سپردن به همین فراخوان بود. او حساسیت فرهنگی را به تعدادی از مضامین خویش تسری داد و دامنه این حساسیت را گسترده‌تر ساخت (صالحی امیری، ۱۳۸۶: ۸۷).

- مارکس (۱۸۸۳-۱۸۱۸)

اغلب مارکس را به عنوان نظریه‌پرداز ضد فرهنگی مطرح می‌کنند. با نگاهی به مبحث ماتریالیسم تاریخی در کتاب سرمایه، به این تصور دست خواهیم یافت که مارکس به دفاع از موضوعی برخاسته که بعدها با عنوان الگوی زیر بنا/ روبنایی جامعه شهرت یافت. بر اساس نظریه او، موتور واقعی که جامعه سرمایه داری را به حرکت در می‌آورد، شیوه تولید (با تسامح بسیار، همان اقتصاد) است که با تأمین نیازهای مادی رابطه پیدا می‌کند. به اعتقاد مارکس، جنبه‌های کلیدی این عرصه، مالکیت خصوصی وسایل تولید (از قبیل کارخانه‌ها و فناوری ماشینی) و نظام روابط تولیدی است که حول محور استثمار کار مولد می‌چرخد. از دیدگاه مارکس، ساختار اجتماعی گسترده‌ای که بر محور نظام طبقاتی سازمان یافته است، از این جنبه‌های کلیدی سرچشمه می‌گیرد. این مناسبات، جامعه را به مالکان ابزار تولید و کارگران تقسیم می‌کند (صالحی امیری، ۱۳۸۶: ۸۹).

عنصر فرهنگی

عنصر فرهنگی نزد همه محققان یکسان نیست. مثلاً در زمینه مسکن اگر خانه را در نظر بگیریم می‌توان عناصر مادی فراوانی همچون اطاق‌ها، راهرو، آشپزخانه و ... و عناصر غیر مادی زیادی مثل رفتار اعضای خانواده با یکدیگر، رفتار جامعه خارج از خانه، نحوه‌گذران اوقات فراغت و ... را مشخص نمود و هر یک از آنها را نیز می‌توان به اجزای کوچکتری تقسیم کرد (آزاد ارمکی، ۱۳۸۷: ۱۳۶).

کروبر عنصر را عبارت از حداقل قابل تعریف می‌داند و این حداقل را با توجه به کارکرد آن در نظر می‌گیرد وی تعیین و تشخیص عناصر فرهنگی را مهمترین و دقیق‌ترین قسمت مطالعه فرهنگی می‌داند و معتقد است که تحقیق فرهنگی وقتی جامع است که تمام عناصر آن مشخص و تعریف گردد (روح الامینی، ۱۳۸۶، ۲۶).

- ماکس وبر (۱۹۲۰-۱۸۶۴)

مهمترین عامل ارتباطی بین وبر و درک او از نظریه‌های فرهنگی کنش انسانی است. تفکر وی درباره این امر، مانند جامعه-شناسی دینی، به نحوی قاطع متأثر از هر منوتیک آلمانی- ادامه تفکر ایده‌آلیستی آلمانی کانت و هگل است. به اعتقاد کانت باید تمایزی ریشه‌ای میان ذهن و جسم قائل شد، در حالی که جسم، محدود و مقید است، ذهن آزاد از قید و بند می‌باشد؛ در نتیجه زندگی بشر تا حدود بسیار زیادی با آزادی در ارتباط است. این تأکید بر قدرت امر ایده‌آل، متفکرانی چون هگل را تحت تأثیر قرار داد که معتقد بودند تکوین تاریخ، انکشاف خود انگیخته روح است.

- تالکت پارسونز (۱۹۷۹-۱۹۰۲)

فعالیت های پارسونز را به دلیل برقراری رابطه میان فرهنگ، شخصیت و ساختار اجتماعی به شکل نظام مند و در قالب نظریه، اهمیت قائل شدن و طرفداری از جامعه فرهنگی دورکیمی و وبری و راه هایی که مطالعات آثار و تحقیقات وی به روی جامعه-شناسان می گشاید، قابل ستایش دانسته اند و سهم مشخص و بسزای وی را در نظریه فرهنگی خاطر نشان می سازد.

پارسونز بر این اعتقاد بود که آزادی و هدفمند بودن را تنها با در نظر گرفتن نقش فرهنگ می توان با هم جمع بست. همچنین او اظهار می داشت کنش انسانی همواره یک بُعد هنجاری و غیرعقلانی دارد و این کنش تحت هدایت آزمان ها و ادراکات عام است و از آن جا که اینها درونی افرادند و موجب تأمین انگیزه افراد می شوند، الگوی داوطلبانه کنش را شکل می دهند نه الگوی اجباری آن راه برداشت پارسونز از جامعه به منزله یک نیروی اخلاقی متأثر از برداشت دورکیم بود. او بر نظریه دورکیم در باب شکل گیری رفتار فردی توسط وجدان جمعی تأکید بسیار داشت (اسمیت، ۱۳۸۱: ۴۸).

نظریه هژمونی آنتونیو گرامشی (۱۹۳۷-۱۸۹۱)

نظریه هژمونی گرامشی نقش مهمی در مطالعات فرهنگ و ایدئولوژی ایفا کرد. گرامشی در تحلیل بقا و استمرار سرمایه داری و عدم وقوع انقلاب های سوسیالیستی، موضعی ضد اکونومیستی اتخاذ کرد و بر نقش روبناها به ویژه ایدئولوژی و فرهنگ تأکید داشت. به نظر وی استمرار نظام سرمایه داری، نتیجه هژمونی ایدئولوژیک است (بشیریه، ۱۳۷۵: ۳۱).

پیشینه تحقیق:

پیشینه تحقیق خارجی:

۱- بات (۱۹۷۶) در تحقیقی بیان می کند که پایگاه اقتصادی اجتماعی در چگونگی گرایش به سمت تقسیم نقش های خانوادگی مؤثر نیستند. در این تحقیق تأثیر اقتصادی اجتماعی از جمع شاخص های تحصیلات زن و مرد، شغل زن و مرد، کل درآمد خانواده، کل مخارج خانواده و منطقه محل سکونت به دست آمده است.

۲- هبیدیچ (۱۹۷۹) در تحقیقی به مطالعه پدیده هایی پرداخته است که هژمونی فرهنگی را به مبارزه می طلبد. مطالعه موردی او از فرهنگ جوانان انگلیسی نشان می دهد که گروه های پانک، ماد و ... از طریق لباس هایی که می پوشند و تصاویری که ارائه می دهند هژمونی را به مبارزه می طلبند. در واقع در این تحقیق نشان داده شده است که چگونه جوانان به مبارزه با فرهنگ حاکم بر جامعه بر می خیزند و در این رابطه شرایط محیطی و نوع برخورد مدیران جامعه امر بسیار مهمی تلقی شده است.

۲- کارستیرز در پژوهشی (۲۰۰۲) براساس بررسی پرونده ۵۵۶ نفر از استفاده کنندگان مواد مخدر که اصولاً از طبقه فقیر و کارگر بودند، مشخص نمود که استفاده کنندگان مواد مخدر این رفتار را به عنوان رفتار معنادار و نماد مخالفت، مقاومت و اعتراض در برابر فرهنگ رسمی جامعه به کار می برند. در این تحقیق فرهنگ جامعه به عنوان فرهنگ نامناسب از دیدگاه افراد مورد پژوهش انگاشته شده است.

۴- هسو (۲۰۰۵) در تحقیقی بیان می نماید که مالکان، مدیران، کارمندان رستوران های غربی در مشاغل شان مفاهیم بسیاری دارند که در تجربه آنان از فرهنگ مصرفی مدرن وجود دارد. در این تحقیق همچنین بیان شده است که کار در این مکان ها فقط انجام وظایف واقعی آن ها نیست بلکه کسب تجربه فرهنگ مدرن غربی است. به طور کنایه آمیزی کار خودش نوعی مصرف و مشارکت در دنیای جهانی شده مصرف است.

۵- در مقاله‌ای توسط روزنامه ژاپن تایمز (۲۰۰۹) گرایش فرهنگی ژاپنی‌ها نسبت به مهاجرین خارجی مورد توجه قرار گرفته است و بیان شده است که نمی‌خواهند خارجیان در جامعه ناب و به یک دست آنان زندگی کنند بلکه به آنان اجازه می‌دهند که به محض انجام کارهایشان آن کشور را ترک کنند. این مقاله نشان دهنده گرایش فرهنگی ژاپنی‌ها در جهت حفظ فرهنگ حاکم بر جامعه‌شان و جلوگیری از اختلاط آن با خرده فرهنگ‌های مهاجرین می‌باشد.

پیشینه تحقیق داخلی

۱- ارای (۱۳۶۳) با عنوان بررسی تمایلات و گرایش‌های فرهنگی جوانان در برخورد با رسانه‌های همگانی تحقیقی انجام داده و به سنجش اثرات وضعیت فردی و موقعیت خانوادگی آنان بر نوع تمایلات فرهنگی پرداخته است. و به این نتیجه دست یافته است که متغیرهای جنس، سال و رشته تحصیلی بر گرایش‌های فرهنگی رابطه معناداری را نشان می‌دهند.

۲- در پایان‌نامه کارشناسی ارشد انجام شده توسط مکارم شیرازی (۱۳۷۴) با عنوان بررسی علل گرایش جوانان به فرهنگ غیراسلامی (از ۱۳۵۷ تا ۱۳۶۸ ه.ش) به بررسی علل گرایش جوانان به فرهنگ غربی و غیر اسلامی در دهه اول پس از انقلاب اسلامی (۱۳۶۸-۱۳۵۷ ه.ش) پرداخته شده است. بر اساس یافته‌های تحقیق، شیوع رفتارهایی چون بدحجابی زنان و غرب-گرایی مردان در دهه اول انقلاب اسلامی، زیاد بوده است. بررسی‌های تاریخی جریان غرب‌گرایی جوانان در کشورهای اسلامی، حاکی از توطئه مشترک برای قطع پیوند تاریخی مسلمین از هویت اصیل خویش است. ریشه اصلی غرب‌گرایی جوانان، در کمبودهای شخصیتی و روانی دوران نوجوانی است. هرچند عوامل و علل مختلفی این روند را تشدید می‌کنند.

۳- در تحقیقی (۱۳۷۵) توسط وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی با عنوان «بررسی علل گرایش جوانان به مظاهر فرهنگ غرب در استان اردبیل»، میزان گرایش جوانان استان اردبیل از طریق بررسی متغیرهای مختلف سنجیده شده است. در بخشی از این تحقیق آمده است: گرایش به فرهنگ غرب به نوعی خیزش و با نام‌های متعددی در بین جوانان شیوع می‌یابد که میزان آن در رابطه با متغیرها و مشخصه‌های اجتماعی، فردی و خانوادگی در نوسان است با توجه به بافت فرهنگ سنتی، مذهبی استان مزبور، بروز این پدیده در مدت کمتر از دو دهه از وقوع انقلاب اسلامی، نشانگر برنامه‌ریزی بیگانگان در جهت تحمیل اهداف سلطه فرهنگی غرب بر کشورمان است.

۴- در پژوهش (۱۳۷۵) با عنوان «بررسی علل گرایش جوانان به مظاهر فرهنگ غرب» که توسط وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به انجام رسیده است به زمینه‌های نفوذ فرهنگی غرب در میان ملل جهان سوم به خصوص در ایران از دوران صفویه به بعد پرداخته و رگه‌های فکری و علمی نفوذ آن فرهنگ را نشان داده است. هدف این تحقیق پاسخ دادن به این سؤالات است که جوانان مورد مطالعه به چه میزان به مظاهر فرهنگ غرب گرایش دارند و چه متغیر و فاکتورهایی در میزان گرایش آنان دخیل است. پژوهش به روش توصیفی پیمایشی و استفاده از پرسشنامه انجام شده است. یافته‌ها گواه آن است که از این میان وضعیت تأهل و سن افراد در میزان گرایش نقش مهمی داشته است. سطح تحصیلات با میزان گرایش رابطه معنی‌داری ندارد. میزان درآمد خانواده‌ها و نیز مرزنشینی و استفاده از تلویزیون رابطه معنی‌داری با میزان گرایش به فرهنگ غرب را دارد و توجه بیشتر به جوانان در برنامه‌ریزی‌های ملی و نیز کنترل مناطق مرزی و مرز نشینان، متنوع ساختن برنامه‌های تلویزیون، بازنگری در الگوهای تربیتی از اهم پیشنهادهایی است که برای جلوگیری از گرایش جوانان به فرهنگ غرب ارائه شده است.

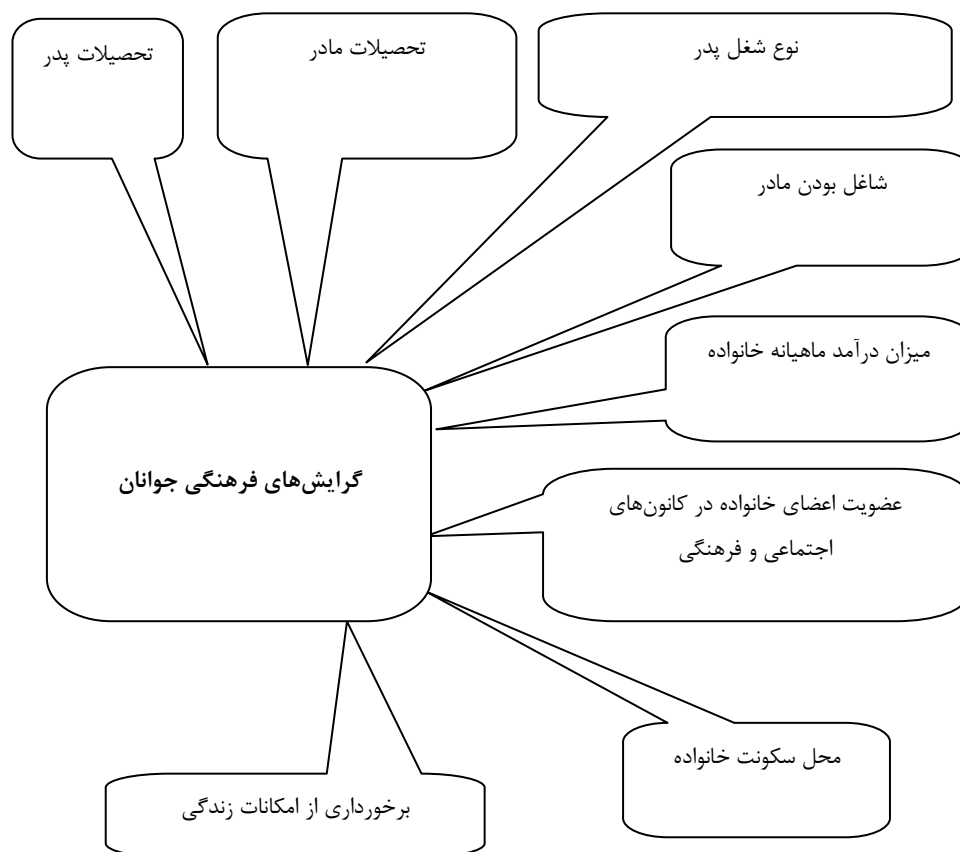
۶- عبدی (۱۳۷۸) در تحقیقی که با عنوان تحول نام‌گذاری کودکان در میان ۴ گروه قومی ایران انجام داده است در بحث گرایش‌های فرهنگی در این پژوهش سه گرایش فرهنگی را با عناوین فرهنگ ایرانی، فرهنگ دینی و اسلامی و فرهنگ غربی مطرح و نتیجه‌گیری می‌کند که اگر اخبار و روزنامه‌ها را مطالعه کنیم و اسامی خلاقاران و مجرمین را استخراج کنیم روشن می‌شود که بسیاری از آنان دارای اسامی مذهبی هستند. وی در بحث ارتباط طبقه اجتماعی، گرایش فرهنگی، به سمت نام-

گذاری می‌نویسد: به نظر می‌رسد که این مساله متأثر از زیاد بودن این اسامی باشد، بعلاوه اختصاص این افراد به طبقه پایین اجتماع و یا قشرهای سنتی‌تر جامعه می‌باشند.

در پژوهشی که توسط گروه تحقیق جهاد دانشگاهی (۱۳۸۱) با عنوان "جریان شناسی فرهنگی بعد از انقلاب اسلامی (۱۳۵۷-۱۳۸۰)" به انجام رسیده است هدف پژوهش شناسایی و بررسی جریان‌های فکری- فرهنگی موجود در جامعه ایران بعد از انقلاب اسلامی عنوان شده است. در این طرح، جریان‌های فرهنگی جامعه در چهار دوره زمانی مختلف مورد مطالعه و بررسی قرار گرفته است که شامل دوره آغاز انقلاب اسلامی، دهه شصت تا قبل از قبول آتش‌بس جنگ تحمیلی، دوره پس از جنگ تحمیلی و دوره پس از دوم خرداد ۷۶ می‌باشد.

مدل تحقیق:

با توجه به فرضیات تحقیق مدل این تحقیق به کل زیر می‌باشد:

شکل ۱: مدل تحقیق

روش پژوهش:

این پژوهش توصیفی - تحلیلی از نوع پیمایشی بوده است.

جامعه آماری و نمونه آماری:

منظور از جامعه آماری همان جامعه اصلی است، که از آن نمونه ای نمایا یا معرف بدست آمده باشد. کلیه جوانان مشغول به تحصیل در دانشگاههای شهر یاسوج (دانشگاه دولتی، آزاد، علوم پزشکی و پیام نور) در زمان اجرای طرح ۱۳۹۲ می باشد که تعداد ۲۰۰۰۰ نفر می باشند.

حجم نمونه:

با استفاده از فرمول کو کردن تعداد ۳۵۶ نفر از جوانان شهر یاسوج که اکثرا دانشجویان دانشگاهها می باشند به صورت تصادفی انتخاب گردیدند.

روش نمونه گیری: روش نمونه گیری به صورت نمونه گیری طبقه ای بوده است. نمونه انتخاب شده بدین صورت بود که از دانشگاه پیام نور مرکزی انتخاب شدند. بدین ترتیب که ابتدا شش کلاس از بین ۳۰ کلاس تشکیلی به صورت تصادفی ساده انتخاب شدند.

ابزار تحقیق:

این تحقیق با استفاده از پرسشنامه محقق ساخته اجرا گردیده است. این پرسشنامه حاوی دو بخش از سؤالات می باشد.

بخش اول: سؤالات عمومی یا دموگرافی.

این بخش حاوی ۱۲ سؤال می باشد. که در آن اطلاعات حاوی جنس- سن- تعداد افراد خانواده- تحصیلات پدر- تحصیلات مادر- شغل پدر- شغل مادر- درآمد ماهیانه خانواده- وضعیت ما مالکیت منزل محلی سکونت- وضعیت سکونت- امکانات مرتبط با مسائل فرهنگی در منزل- امکانات رفاهی و فرهنگی موجود در محل زندگی می باشند. که به صورت چند گزینه ای پاسخگو یکی از پاسخها را انتخاب می کند.

بخش دوم: سؤالات مربوط به متغیرهای وابسته به فرهنگ

این بخش از پرسشنامه حاوی ۲۰ سؤال می باشد که شامل مواردی از جمله انجام مطالعه دانشجوی- میزان مطالعه- زمینه مطالعه. انجام مطالعه والدین، زمینه مطالعه والدین- زمینه گذران اوقات فراغت دانشجوی- ملاکهای انتخاب درست - باور داشتن مرجع تقلید- داشتن مرجع تقلید- نماز خواندن- روزه گرفتن- نگرش به عفاف و حجاب- معیارهای انتخاب همسر- روش انتخاب همسر- منابع دریافت اطلاعات فرهنگی- الگوی رفتار دینی- مناسبتهای مورد علاقه- عضویت در کانونها- مسافرت کردن- نوع مسافرت مورد علاقه، می باشند این گروه از سؤالات ۲ جوابی، ۳ جوابی و ۴ جوابی و ۷ و ۸ جوابی بوده اند. که در برخی سؤالات گزینه و یا بیش از یک گزینه انتخاب گردیدند.

روایی پرسشنامه :

ابتدا پرسشنامه در یک گروه پایلوت ۵۰ نفری اجرا گردید. سپس پرسشنامه جمع آوری و مورد ارزیابی قرار گرفتند و سپس اشکالات رفع گردیده و پرسشنامه مورد نظر آماده گردید.

تحلیل محتوایی: پرسشنامه از نتایج پایلوت توسط تعدادی از صاحب نظران در حوزه جامعه‌شناسی و فرهنگی بررسی و تحلیل گردیده و براساس نظرات این صاحب نظران اصلاحات نهایی انجام گردید.

پایایی اصلاح شده نهایی در نرم‌افزار SPSS نسخه ۱۹ به روش آزمون کرونباخ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت، که با میانگین ۷۴٪ مورد تأیید قرار گرفت

روش تجزیه و تحلیل

پرسشنامه‌ها پس از جمع‌آوری و ورود به رایانه و کد گذاری مورد تجزیه تحلیل قرار گرفتند. یافته‌ها در قالب جداولی در ۳ بخش آماده شدند. بخش فراوانی سؤالات عمومی که در قالب ۱۲ جدول ارائه شده است. بخش بعدی جداول فراوانی متغیرهای فرهنگی در قالب ۲۰ جدول می‌باشد.

بخش دوم: در این بخش یافته‌ها در قالب جداول دو بعدی به ترسیم فراوانی براساس متغیرهای عمومی و متغیرهای فرهنگی اقدام شده است، که هر متغیر براساس اجزاء خود با اجزاء متغیر دیگر مقایسه شده است. در بخش سوم با استفاده از آنالیز واریانس یک طرفه ANOVA ارتباط بین متغیرهای عمومی و متغیرهای فرهنگی آزمون لازم انجام و سطح معنی‌داری P_v آنها محاسبه گردید. و سپس نتایج برای بحث و نتیجه‌گیری آماده گردیدند.

یافته های تحقیق:

یافته های توصیفی تحقیق:

جدول ۱: فراوانی جنسی جوانان مورد مطالعه در شهر یاسوج

درصد	فراوانی	
63.5	226	مرد
36.5	130	زن
100.0	356	مجموع

جدول ۲: فراوانی سنی جوانان مورد مطالعه در شهر یاسوج

تجمعی درصد	درصد	فراوانی	گروه سنی سال
47.8	47.8	170	18-21 سال
83.7	36.0	128	22-25
95.5	11.8	42	26-29
99.2	3.7	13	30-32
100.0	.8	3	+ 32
	100.0	356	مجموع

بیشترین تعداد جوانان در گروه سنی ۱۸-۲۱ سال و کمترین در گروه سنی بالای ۳۲ سال می باشد.

یافته های تحلیلی تحقیق

۲-۴ آمار استنباطی:

۱-۲-۴ بررسی فرضیه اصلی پژوهش:

فرضیه اصلی پژوهش:

فرضیه ۱- بین میزان تحصیلات پدر و گرایش های فرهنگی فرزندان رابطه وجود دارد.

برای مشخص شدن رابطه متغیر تحصیلات پدر در تبیین گرایش های فرهنگی فرزندان، از آزمون تحلیل واریانس یکطرفه ANOVA سود جسته ایم:

جدول ۳: نتایج آزمون تحلیل واریانس بین تحصیلات پدر و گرایش های فرهنگی فرزندان

Sig.	F	مجذور	df	مجموع مجذورات	
۰/۰۰۰	۱۹/۰۱	۸/۴۹	۲	۱۶/۹۸	بین گروه ها
		۰/۴۴۷	۳۵۳	۲۶۶/۶۸	درون گروه ها
			۳۵۵	۲۸۳/۶۷	جمع

همانگونه که در جدول ۳ مشاهده می شود رابطه بین میانگین های دو متغیر مزبور با $Sig = 0/000$ معنی دار می باشد که به معنای تأثیر تحصیلات پدر در گرایش های فرهنگی جوانان است و این امر تأیید فرضیه ۱ می باشد. چون مقدار F مثبت است لذا می توان نتیجه گرفت که هرچه تحصیلات پدر بیشتر باشد گرایش های فرهنگی فرزندان بیشتر است.

فرضیه ۲- بین میزان تحصیلات مادر و گرایش های فرهنگی فرزندان رابطه وجود دارد.

برای مشخص شدن رابطه متغیر تحصیلات مادر در تبیین گرایش های فرهنگی جوانان نیز از آزمون تحلیل واریانس یکطرفه ANOVA سود جسته ایم:

جدول ۴: نتایج آزمون تحلیل واریانس بین تحصیلات مادر و گرایش های فرهنگی فرزندان

Sig.	F	مجذور	df	مجموع	
۰/۰۳۵	۵۱/۹	۱۹/۶	۲	۵۸/۸	بین گروه ها
		۰/۳۷۷	۳۵۳	۲۲۴/۸	درون گروه ها
			۳۵۵	۲۸۳/۶	جمع

همانگونه که در جدول ۴ مشاهده می شود رابطه بین میانگین های دو متغیر مزبور با $Sig = 0/035$ معنی دار می باشد که به معنای تأثیر تحصیلات مادر در گرایش های فرهنگی فرزندان آنها است و این امر تأیید فرضیه ۲ می باشد. چون مقدار F مثبت است لذا می توان نتیجه گرفت که هرچه تحصیلات مادر بیشتر باشد گرایش های فرهنگی فرزندان بیشتر است.

فرضیه ۳- بین نوع شغل پدر و گرایش های فرهنگی فرزندان رابطه وجود دارد.

برای مشخص شدن رابطه متغیر پایگاه اجتماعی - اقتصادی در تبیین تفاوت معیارهای همسرگزینی پدران و پسران، از آزمون تحلیل واریانس یکطرفه ANOVA سود جستیم:

جدول ۵: نتایج آزمون تحلیل واریانس بین نوع شغل پدر و گرایش‌های فرهنگی فرزندان

Sig.	F	مجذور	df	مجموع	
۰/۱۵۳	۱۳/۴۴	۵/۹۹	۲	۱۷/۹۸	بین گروه‌ها
		۰/۴۴۶	۳۵۳	۲۶۵/۶۸	درون گروه‌ها
			۳۵۵	۲۸۳/۶۷	جمع

همانگونه که در جدول ۵ مشاهده می‌شود رابطه بین میانگین‌های دو متغیر مزبور با $Sig = 0/153$ معنی دار نمی‌باشد که به معنای عدم تأثیر نوع شغل پدر در گرایش‌های فرهنگی فرزندان است بنابراین فرضیه ۳ تأیید نمی‌شود.

فرضیه ۴- بین شاغل بودن مادر و گرایش‌های فرهنگی فرزندان رابطه وجود دارد.

جدول ۶: نتایج آزمون بین شاغل بودن مادر و گرایش‌های فرهنگی فرزندان

T Test for Equality of Means							
تفاوت میانگین‌ها	Sig.	df	t	میانگین	تعداد نمونه		
۱۸.۰	۰.۰۰۰	۳۵۴	۶.۵	۷۶.۶	۴۴	شاغل	شاغل بودن مادر و گرایش‌های فرهنگی فرزندان
				۵۸.۶	۳۱۲	غیر شاغل	

همانگونه که در جدول ۶ مشاهده می‌شود، آزمون t حاکی از معنی دار بودن تفاوت میانگین‌های مادران شاغل و غیر شاغل در موضوع گرایش‌های فرهنگی جوانان می‌باشد؛ لذا فرضیه ۴ تأیید می‌گردد؛ با مقایسه میانگین‌ها می‌توان نتیجه گرفت که مادران شاغل دارای فرزندان با گرایش‌های فرهنگی بیشتر هستند.

فرضیه ۵- بین میزان درآمد ماهیانه خانواده و گرایش‌های فرهنگی فرزندان رابطه وجود دارد.

نظر به اینکه میزان درآمد ماهیانه خانواده و گرایش‌های فرهنگی هر دو در مقیاس فاصله ای هستند، برای محاسبه سطح معنی داری رابطه این دو متغیر از ضریب همبستگی پیرسون استفاده کرده ایم:

جدول ۷: آزمون همبستگی بین میزان درآمد ماهیانه خانواده و گرایش‌های فرهنگی جوانان

تعداد نمونه	ضریب همبستگی پیرسون	سطح معنی داری
۳۵۶	۰/۲۷۵	۰/۰۰۴

همانگونه که ملاحظه می شود، رابطه این دو متغیر در سطح ۹۹٪ اطمینان معنا دار است. ضریب همبستگی آنها نیز مثبت می باشد که به معنای رابطه مستقیم بین آنهاست؛ یعنی هر چه میزان درآمد ماهیانه خانواده بالاتر باشد گرایش های فرهنگی جوانان بیشتر است. و این امر تأیید فرضیه ۵ می باشد.

فرضیه ۶- به نظر می رسد بین عضویت اعضای خانواده در کانون های اجتماعی و فرهنگی و گرایش های فرهنگی فرزندان رابطه وجود دارد.

جدول ۸: نتایج آزمون عضویت اعضای خانواده در کانون های اجتماعی و فرهنگی و گرایش های فرهنگی فرزندان

T Test for Equality of Means							
تفاوت میانگین ها	Sig.	df	t	میانگین	تعداد نمونه		
-۲۳.۱	۰.۰۰۰۰	۳۵۴	-۱۲.۸	۳۱.۱	۱۶۵	عضو	عضویت اعضای خانواده در کانون- های اجتماعی و فرهنگی و گرایش-
				۵۴.۲	۹۱	غیر عضو	های فرهنگی فرزندان

همانگونه که در جدول ۸ مشاهده می شود، آزمون t حاکی از معنی دار بودن تفاوت میانگین های عضویت اعضای خانواده در کانون های اجتماعی و فرهنگی و گرایش های فرهنگی فرزندان می باشد؛ لذا فرضیه ۴ تأیید می گردد؛ با مقایسه میانگین ها و علامت منفی مقدار t می توان نتیجه گرفت که:

عدم عضویت در کانون های اجتماعی و فرهنگی موجب تمایل جوانان به گرایش های فرهنگی بیشتر می شود.

فرضیه ۷- بین محل سکونت خانواده و گرایش های فرهنگی جوانان رابطه وجود دارد.

برای مشخص شدن رابطه متغیر محل سکونت خانواده در تبیین گرایش های فرهنگی جوانان، از آزمون تحلیل واریانس یکطرفه ANOVA سود جسته ایم:

جدول ۹: نتایج آزمون تحلیل واریانس بین محل سکونت خانواده و گرایش های فرهنگی جوانان

Sig.	F	مجذور	df	مجموع	
۰/۰۰۰۰	۵۹/۱۴	۲۱/۶۹	۲	۶۵/۰۷	بین گروه ها
		۰/۳۶۷	۳۵۳	۲۱۸/۵۹	درون گروه ها
			۳۵۵	۲۸۳/۶۷	جمع

همانگونه که در جدول ۹ مشاهده می شود رابطه بین میانگین های دو متغیر مزبور با Sig = ۰/۰۰۰ معنی دار می باشد که به معنای تأثیر محل سکونت خانواده در گرایش های فرهنگی فرزندان است و این امر تأیید فرضیه ۷ می باشد.

جدول ۱۰: نتایج آزمون تعقیبی شفه برای بررسی تفاوت میانگین های محل سکونت خانواده و گرایش های فرهنگی جوانان

Subset for alpha=.05			محل سکونت خانواده
۳	۲	۱	
		۲.۱	ساکن شهر
۱.۷			ساکن روستا
	۱.۹		ساکن حومه

آزمون شفه مراتب مختلف متغیر محل سکونت خانواده و گرایش های فرهنگی جوانان نشان می دهد. همانگونه که ملاحظه می شود، خانواده های شهری دارای میانگین بیشتر در موضوع گرایش های فرهنگی فرزندان هستند و پس از آن ساکنین حومه شهرها قرار دارند و ساکنین روستا کمترین میانگین را دارا می باشند. ایر امر حاکی از گرایش فرهنگی بیشتر در نقاط شهری در مقایسه با مناطق روستایی می باشد

فرضیه ۸- بین برخورداری از امکانات زندگی و گرایش های فرهنگی جوانان رابطه وجود دارد.

نظر به اینکه متغیرهای برخورداری از امکانات زندگی و گرایش های فرهنگی جوانان هر دو در مقیاس فاصله ای هستند، برای محاسبه سطح معنی داری رابطه این دو متغیر از ضریب همبستگی پیرسون استفاده کرده ایم:

جدول ۱۱: نتایج آزمون بین برخورداری از امکانات زندگی و گرایش های فرهنگی جوانان

تعداد نمونه	ضریب همبستگی پیرسون	سطح معنی داری
۳۵۶	۰/۳۴۱	۰/۰۰۴

همانگونه که ملاحظه می شود، رابطه این دو متغیر در سطح ۹۹٪ اطمینان معنا دار است. ضریب همبستگی آنها نیز مثبت می باشد که به معنای رابطه مستقیم بین آنهاست؛ یعنی هر چه برخورداری از امکانات زندگی بیشتر باشد، گرایش های فرهنگی جوانان بیشتر می شود و این امر تأیید فرضیه ۸ می باشد.

نتیجه گیری :

همچنان که در جدول ۱ الی ۱۱ ارائه شده است مهمترین نکات این جداول عبارتند از: بیشترین پاسخگویان مرد و در گروه سنی ۱۸-۲۱ سال قرار گرفته اند. بعد اکثریت خانوارها ۵-۶ نفر بوده و بالاترین میزان سواد پدران ۲۲/۸ درصد (دیپلم) بوده و بالاترین میزان سواد مادران ابتدایی ۳۳/۱٪ بوده و میزان بی سوادی در مادران بیشتر از پدران بوده است که ۳۲٪ در مقابل ۱۹/۴ درصد می باشد. به لحاظ شغل ۳۹/۳ درصد پدران کارمند در حالی که فقط ۵/۳ درصد مادران کارمند و ۸۶/۸ درصد آنها خانه دار می باشند. به لحاظ اقتصادی فقط ۱۹/۴ درصد خانوارها بالاتر از ۹۰۰ هزار تومان درآمد ماهیانه دارند و ۱۷/۷ درصد آنها کمتر از ۳۰۰ هزار تومان درآمد ماهیانه داشته اند. ۷۷ درصد دارای منازل با مالکیت شخصی و ۱۸/۳ درصد اجاره ای هستند. به

لحاظ سکونت ۶۵/۷ درصد در شهر و مابقی در روستا سکونت دارند. براساس جدول ۱۱ امکانات ۱۵/۴ درصد دارای رایانه شخصی و ۱/۷ در منزل اینترنت دارند و ۵۰/۳ درصد افراد بیش از ۱ مورد از امکانات رفاهی در منزل را دارا می‌باشند. امکانات فرهنگی رفاهی محل زندگی ۳۲/۶ درصد مسجداً اعلام شده و ۴۲/۱ درصد بیش از یک مورد از امکانات فرهنگی و رفاهی عمومی را در محل زندگی خود اعلام کرده‌اند.

عضویت در هیئت‌های مذهبی نیز بعد از عضویت در هیئت‌های ورزشی قرار دارند. این عضویت‌ها و فعالیت‌ها با توجه به کمبود امکانات عمومی فرهنگی و اجتماعی پاسخگوی نیاز واقعی و حقیقی افراد دانشجو نمی‌باشد. در جامعه مورد بررسی ۹ درصد افراد سفر نمی‌کنند. که نوع مسافرت‌ها نشان می‌دهد که ۴۱/۳ درصد مسافرت‌های ایرانگردی دارند. زیارت عتبات و توره‌های زیارتی در مرحله بعدی هستند. سفرهای خارجی در دو بخش علمی و توریستی هم جمعاً حدود ۸/۲٪ را به خود اختصاص داده است. کالبدشناسی سفر در ایران مشکلات مهمی را مطرح می‌کند که ابعاد مالی- امنیتی- امکانات- تغذیه و... را می‌توان در این قالب بررسی کرد. چنانچه در آغاز این بحث داشتیم وقتی که بخش بزرگی از جامعه مورد مطالعه وضعیت اقتصادی ضعیفی دارند، چگونه می‌توانند برای مسافرت اقدام نمایند. چنانچه هم براساس اجبار فرزندان یا چشم و هم چشمی اقدام به سفر کنند در وضعیت بعد تغذیه و اسکان و... سفر می‌کنند. انبوه چادرهای مسافرتی در ایام تعطیل در پارک‌ها و مکان تفریحی تأیید کننده این واقعیت تلخ است که سفر به عنوان یک عامل فرهنگی برای پلایش و رفع خستگی و کاهش استرس و تبادل و کسب فرهنگ‌ها و...، هنوز در کشور ما بالطبع در یاسوج جایگاهی مناسبی ندارد. چون ریشه‌های زیربنایی آن در بهبود وضع اقتصاد و فرهنگ‌سازی سفر نهفته است در کوتاه مدت امیدی به بهبودی و اصلاح وضعیت نمی‌باشد. ارتباط معنی‌دار بین متغیرهای فرهنگی و متغیرهای عمومی نشان می‌دهد که بین منافع مطالعه جوانان با جنس ارتباط معنی‌دار است ($p < 0.05$) یعنی به صورت معنی‌داری منابع مطالعه مذهبی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، ورزشی، فرهنگی و حوادث تاریخی و گوناگون زنان بیشتر از مردان می‌باشد. همچنین وضعیت نماز خواندن و روزه گرفتن در دو جنس متفاوت است. ($p < 0.1$) مسافرت کردن افراد هم براساس جنس تفاوت معنی‌دار ($p < 0.1$) را نشان داد. بنابراین عدم عضویت در کانون‌های اجتماعی و فرهنگی موجب تمایل جوانان به گرایش‌های فرهنگی مدرن می‌شود.

براساس سن مطالعه کردن، میزان مطالعه، منابع دریافت اطلاعات فرهنگی آماری معنی‌داری سطح معنی‌دار ($p < 0.05$) را نشان می‌دهد. بین تعداد افراد خانواده با متغیرهای فرهنگی زمینه مطالعه والدین و عضویت در گروه‌ها ارتباط معنی‌دار وجود داشت ($p < 0.05$) مطالعه گوناگون (چندین موضوع) در افراد که تعداد افراد خانواده آنها ۶-۵ نفر است بهتر از سایر گروه‌هاست.

سطح سواد پدر با متغیرهای فرهنگی وضعیت مطالعه پدر و مادر، زمینه مطالعات والدین ارتباط معنی‌داری را نشان می‌دهد یعنی هرچه تحصیلات پدر بیشتر باشد گرایش‌های فرهنگی فرزندان مدرن تر است ($p < 0.1$)

تحصیلات مادر با متغیرهای مطالعه والدین و زمینه مطالعات والدین، ارتباط معنی‌داری را نشان می‌دهد ($p < 0.05$) یعنی بالاترین میزان مطالعه مربوط به مادران با سطح سواد دیپلم می‌باشد. و بالاترین میزان در مطالعه رمان در مادران با سواد ابتدایی می‌باشد. هرچه تحصیلات مادر بیشتر باشد گرایش‌های فرهنگی فرزندان مدرن تر است.

بین نوع شغل پدر و گرایش‌های فرهنگی فرزندان رابطه معناداری وجود ندارد.

شغل مادر فقط با زمینه مطالعه والدین ارتباط معنی‌داری داشت ($p < 0.05$) که رمان و داستان در زنان خانه‌دار بالاترین میزان را دارد. یعنی مادران شاغل دارای فرزندان با گرایش‌های فرهنگی مدرن تر هستند.

درآمد ماهیانه خانوار با متغیرهای منابع مطالعه جوانان، مطالعه پدر و مادر، زمینه مطالعه والدین، زمینه گذران اوقات فراغت جوانان، ملاک انتخاب درست، منابع دریافت اطلاعات فرهنگی و مسافرت کردن ارتباط معنی‌داری را نشان داد. ($p < 0.05$)

مطالعات تاریخی در افراد با درآمد ۶۰۰-۳۰۰ هزار تومان بیشتر است. بیشترین میزان مطالعه والدین خانواده با درآمد ۹۰۰-۶۰۰ هزار تومان است. مطالعه رمان در والدین با ۶۰۰-۳۰۰ هزار تومان بیشتر است. مهمترین فعالیت اوقات فراغت تحقیق در افراد با درآمد ۹۰۰-۶۰۰ هزار تومان می‌باشد. اعتقادات به عنوان مهمترین ملاک درست انتخاب در افراد با درآمد کمتر از ۳۰۰ هزار تومان است. منبع اطلاعات روزنامه و نشریه در افراد با درآمد کمتر از ۳۰۰ هزار تومان بالاترین میزان است. انجام مسافرت در افراد با درآمد بالاتر از ۹۰۰ هزار تومان بالاتر از سایر گروه‌هاست. بنابراین هر چه میزان درآمد ماهیانه خانواده بالاتر باشد گرایش‌های فرهنگی جوانان مدرن تر است.

بین مالکیت منزل مسکونی با متغیرهای فرهنگی زمینه مطالعه والدین، نماز خواندن ارتباط معنی‌دار وجود دارد ($p < 0.05$) افراد با منظر شخصی در زمینه رمان بالاترین مطالعه را دارند. کسانی که در منزل مسکونی خود زندگی می‌کنند بالاتر از سایر گروه‌ها نماز می‌خوانند. بین محل سکونت و متغیر در گروه‌ها ارتباط معنی‌داری وجود دارد ($p < 0.05$) در شهرها شرکت در مراسم مهمانی بالاترین سهم را نسبت به سایر گروه‌ها دارد.

بین امکانات رفاهی موجود در منزل با متغیرهای فرهنگی منابع مطالعه دانشجوی، زمینه‌گذران اوقات فراغت، ملاک انتخاب درست، نماز خواندن، معیارهای انتخاب همسر، منابع دریافت اطلاعات فرهنگی، فعالیت‌های مورد علاقه و مکان‌های مورد علاقه برای مسافرت ارتباط معنی‌داری وجود دارد ($p < 0.05$) در کسانی که بیش از یک نوع امکانات در منزل دارند مطالعه رمان بالاتر است و در همین دسته بیش از یک زمینه مطالعه بیشتر است. و برای این افراد سواد مهمترین ملاک انتخاب درست می‌باشد. در همین افراد منابع دریافت اطلاعات از چندین منبع بالاترین سهم را دارد. و در این گروه کتاب‌های تاریخی و داستان مهمترین زمینه مطالعه می‌باشند. و اعتقادات به عنوان ملاک انتخاب درست بهترین انتخاب می‌باشد. یعنی هر چه برخورداری از امکانات زندگی بیشتر باشد، گرایش‌های فرهنگی جوانان مدرن تر می‌شود.

پیشنهادات کاربردی:

- ۱- پیشنهاد می‌گردد که سیاست‌های اقتصادی دولت در جهت رفاه عمومی جامعه باشد تا با افزایش سطح درآمد عموم جامعه شاهد رشد پایگاه اقتصادی اجتماعی افراد جامعه باشیم.
- ۲- نسبت به گسترش سطح تحصیلات عالی در جامعه اقدام گردد تا بدینوسیله شاهد رشد پایگاه اجتماعی در جامعه باشیم.
- ۳- پیشنهاد می‌گردد تا زمینه برای حضور هرچه بیشتر زنان در جامعه و اشتغالزایی آنان صورت گیرد تا پایگاه اجتماعی در جامعه رشد یابد.
- ۴- پیشنهاد می‌گردد مسئولین فرهنگی نسبت به شناسایی جنبه‌های مختلف فرهنگ‌های مرسوم در هر شهر و استان اقدام و سعی در تقویت جنبه‌های مثبت و جلوگیری از رشد جنبه‌های نامناسب فرهنگ بنمایند.
- ۵- پیشنهاد می‌گردد بسترسازی فرهنگی به طور ویژه از سنین پایه بر روی جمعیت اعمال شود تا در آینده شاهد فرهنگ پربار و همسو با توسعه کشور باشیم.
- ۶- پیشنهاد می‌شود تا بر روی مناطق کمتر توسعه یافته و محروم به خصوص در روستاها فعالیت‌های فرهنگی بیشتری صورت گیرد و توجه خاصی به آنان شود تا از این طریق پایگاه اجتماعی در این مناطق بهبود یابد.
- ۷- پیشنهاد می‌گردد مسئولین ذی‌ربط در خصوص ارتقای سطح زندگی (رفاهی- اقتصادی) افراد در جامعه تلاش کنند تا از این طریق پایگاه اجتماعی-اقتصادی خانواده ارتقا یابد.

۸- نسبت به اطلاع‌رسانی و هشدار به آحاد جامعه در خصوص فرهنگ‌های نامناسب و مبتذل اقدام گردد تا افراد در جریان امر قرار گرفته و از رفتن به سمت این‌گونه فرهنگ‌ها که مانع توسعه خواهد بود دست‌بردارند.

۹- به دستگاه‌ها، مؤسسات و سازمان‌های دست‌اندرکار امر فرهنگی خصوصاً دانشگاه‌ها و شورای عالی انقلاب فرهنگی توجه خاص صورت گیرد تا شاهد رشد و اعتلای سطح فرهنگی جامعه باشیم.

محدودیتها و موانع تحقیق:

در انجام پژوهش حاضر محدودیت‌هایی به شرح زیر وجود داشتند:

۱- با توجه به این‌که، تعدادی از دانشجویان در پرکردن پرسشنامه‌ها، همکاری کامل را نداشتند و با دقت لازم به سؤالات جواب نمی‌دادند، این امر می‌تواند به نوعی در نتایج کار تأثیرگذار باشد.

۲- با توجه به اینکه ابزار بکار رفته، استاندارد کشور نیست و گاهی در فهم بعضی سؤالات، اشکالاتی پیش می‌آید، بنابراین با نتایج کار باید با نوعی احتیاط برخورد کرد

۳- با توجه به اینکه، پرسشنامه‌ها فقط توسط دانشجویان دانشگاه پیام نور، واحد مرکز پر شده است، تعمیم نتایج بدست آمده به سایر دانشجویان یا افراد عادی امکان‌پذیر نمی‌باشد

۴- در مورد دختران هم می‌توان چیزی گفت که به پسران سرایت نمی‌تواند بکند.

فهرست منابع

۱. ابوالقاسمی، محمدجواد (۱۳۸۴). شناخت فرهنگ. تهران: نشر عرش پژوه.
۲. آدورنو، تئودور، هورکهایمر، مارکس (۱۳۸۴). دیالکتیک روشنگری، (ترجمه مراد فرهاد پورو امید مهرگان)، تهران: ناشر گام نو.
۳. آزاد ارمکی، تقی (۱۳۸۷). جامعه‌شناسی فرهنگ. تهران: نشر علم.
۴. اسمیت، فیلیپ (۱۳۸۱). درآمدی بر نظریه‌های فرهنگی. (ترجمه حسن پویان)، تهران: ناشر دفتر پژوهش‌های فرهنگی.
۵. آشوری، داریوش (۱۳۵۶). جامعه‌شناسی چیست؟، (ترجمه مشفق همدانی)، تهران: انتشارات سیمیرغ.
۶. آگ برن، ویلیام و کوف، نیم (۱۳۸۰). زمینه جامعه‌شناسی، (ترجمه امیرحسین آریان پور)، تهران: نشر گستره.
۷. امام خمینی (ره) (۱۳۶۱). صحیفه نور. تهران: ناشر وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، جلد بیست و یک.
۸. انصاری، ابراهیم (۱۳۷۱). نظریه‌های قشریندی اجتماعی و ساختار تاریخی آن در ایران. اصفهان: انتشارات دانشگاه اصفهان.
۹. ایران نژاد پاریزی، مهدی (۱۳۸۲). روشهای تحقیق در علوم اجتماعی. تهران: نشر مدیران.
۱۰. اینکس، آکس (۱۳۵۶). جامعه‌شناسی چیست؟. (ترجمه مشفق همدانی)، تهران: انتشارات سیمیرغ.
۱۱. اینگلهارت، رونالد (۱۳۸۳). تحول فرهنگی در جامعه پیشرفته صنعتی. (ترجمه مریم وتر). تهران: انتشارات کویر.
۱۲. بازرگان، عباس؛ سرمد، زهره؛ حجازی، الهه (۱۳۸۴). روش تحقیق در علوم رفتاری. تهران: انتشارات آگاه.
۱۳. بی، ارل (۱۳۸۱). روشهای تحقیق در علوم اجتماعی (نظری- عملی). (ترجمه فاضل)، تهران: انتشارات سمت، جلد اول.
۱۴. بشیریه، حسین (۱۳۷۹). نظریه‌های فرهنگی در قرن بیستم. تهران: ناشر موسسه فرهنگی آینده پویان.
۱۵. بیرو، آلن (۱۳۷۹). مبانی روش تحقیق. (ترجمه علی دلاور)، تهران: انتشارات رشد.
۱۶. پین، مایکل (۱۳۸۲). فرهنگ اندیشه انتقادی. (ترجمه پیام یزدانجو)، تهران: نشر مرکز.

۱۷. تامین، ملوین (۱۳۷۳). *جامعه‌شناسی قشریندی و نابرابری‌های اجتماعی*. (ترجمه عبدالحسین نیک گهر)، تهران: نشر توتیا.
۱۸. تراسبی، دیوید (۱۳۸۲). *اقتصاد و فرهنگ*. (ترجمه کاظم فرهادی)، تهران: نشر نی.
۱۹. جانسون، لزی (۱۳۷۸). *منتقدان فرهنگ از ماتیو آرنولد تا ریموند ویلیامز*. (ترجمه ضیاء موحد)، تهران: ناشر طرح نو.
۲۰. حداد عادل، غلامعلی (۱۳۸۶). *سخنرانی در شورای فرهنگ عمومی کشور*. تهران.
۲۱. خاکی، غلامرضا (۱۳۸۶). *روش تحقیق با رویکردی به پایان‌نامه‌نویسی*. تهران: انتشارات بازتاب.
۲۲. دواس، دی (۱۳۸۱). *پیمایش در تحقیقات اجتماعی*. (ترجمه هوشنگ نایی)، تهران: نشرنی.
۲۳. ربانی، رسول؛ انصاری، ابراهیم (۱۳۸۵). *جامعه‌شناسی قشرها و نابرابری‌های اجتماعی*. اصفهان: ناشر سمت.
۲۴. ماهنامه مدارس. (۱۳۷۶). وزارت آموزش و پرورش، شماره ۳۶، تهران.
۲۵. هفته نامه نصیر. (۱۳۸۸). *الگوهای فرهنگی ایرانیان، ویژه نوز، شماره ۵۲۹*، بوشهر.
۲۶. جواهری، فاطمه (۱۳۸۶). *بررسی تاثیر پایگاه اقتصادی اجتماعی دانشجویان بر گرایش‌ها و رفتار آنان*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه تربیت معلم تهران.
۲۷. راعی، انسیه (۱۳۶۳). *بررسی تمایلات و گرایش‌های فرهنگی جوانان در برخورد با رسانه‌های همگانی*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه تهران.
۲۸. شجاع، زهرا (۱۳۸۶). *بررسی جامعه شناختی تاثیر پایگاه اقتصادی اجتماعی بر گرایش به مصرف کالاهای فرهنگی*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه اصفهان.
۲۹. غفاری، احمد (۱۳۸۵). *بررسی تاثیر پایگاه اقتصادی اجتماعی دانشجویان بر جهت‌گیری‌های آنان*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه تهران

30. Hebdige Dick.1979.*Subculture:The meaning Of style*. London.

31. Carstairs Catherine.2002.*Be Caming a hype:heroine consumption Sub cultural forming and resistance in canada 1945-1961*.

32. *The japan times*: Thursday Mar.26 2009.

Investigating the Relationship between the Socio-economic Status of Families and the Cultural Orientations of the Youth

(Case Study: Youth of the city of Yasuj)

Reza Esmaeili¹, Mehrdad Karami², Nour Mohammadi³, Moslem Marzipour⁴

1. Assistant professor of the Department of Sociology, and a faculty member of the Islamic Azad University, Branch of Khorasgan

2. PhD candidate of Islamic Azad University, Branch of Dehaghan (corresponding author)

3. PhD candidate of Islamic Azad University, Branch of Dehaghan

4. Instructor in Islamic Azad University, Branch of Yasuj

Abstract

The aim of this research is to investigate the relationship between the socio-economic status of families and the cultural orientation of the youth in Yasuj City in 2014. Investigating culture is one of the most sophisticated, yet the most important needs of each society, as culture is the cornerstone of any society. Investigating appropriate cultures in each society is thus very important and critical for the growth and development of that society. There are many factors that determine the cultural orientations, but this research has focused on the socio-economic status of the family, showing that there is a relationship between the socio-economic status of families and the cultural orientations of the youth. This study has been conducted with a sample of 256 youths (especially university students) from the city of Yasuj using the survey and analysis of variance (ANOVA) method. In general, the results of the data analysis revealed that: the more educated the parents are, the more modern the cultural orientations of their children will be; there is a significant relationship between the fathers' type of job and their children's cultural orientations; working mothers have children with more modern cultural trends; the greater income the families gain, the more modern the youths' cultural orientations will be; non-membership in social and cultural clubs causes youths to have tendency toward the modern cultural orientations, there is a relationship between the family's place of living and the cultural orientations of the youth; and the greater the facilities of life are, the more modern the cultural orientations of the youth will become.

Keywords: Culture, Orientation, Cultural Orientation, Appropriate Culture, Inappropriate Culture, Economic Status, Social Status.
